

**Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése]”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez**

Tamás nádor által építtetett nemzetségi monostor:

1185-86: Tamás nevű nádor monostort épített. 1186-os halálakor már ide temették. Származásáról többet nem tudunk. Ebben a korban több Tamás nevű ispánt említenek az oklevelek, pl. Fejér vármegye élén is, de nincs bizonyítékunk melyik lehet ő. Az országos tisztségek élére III. Béla király az adott politikai helyzet alapján mindig más-más nemest nevezett ki. Ekkoriban még ritka hogy valaki hosszabb ideig ugyanazon tisztséget viselje, ezért lehetett Tamás is csak 1 évig nádor.

Ekkor **Benedek rendiek**, azaz **bencések** lakják a monostort; védőszentjét nem ismerjük.

1207-08-ra már elpusztult az apátság, mert II. András a **cisztercieknek** adományozta.

1211-ben kiűzték őket (oka ismeretlen), új letelepedők nem ismertek.

1233: II. András 1000 kőso megtartását engedélyezte az Ercsi monostornak.

1236-ban a pápa IX. Gergely megbízza az Ercsi, a Váradi és a Tihanyi apátot, hogy a biszeri monostor apátjának meggyilkolásának körülményeit vizsgálják ki.

1238: az Ercsi apátot leteszik méltóságából, mert a rábízott épületet elhanyagolta (romos lett), senki sem tartózkodik ott. A pápa átadja a **Karthausi** rendnek. Ebben az oklevélben említik, hogy csak a pápától függő, azaz nullius apátság ez a monostor, azaz: csak a pápának kellett adót fizetnie.

1253-ban ismét a monostorról szólnak a hírek: István prenestrei bíboros, volt esztergomi érsek kérésére IV. Ince pápa a topuszkói **cisztercieknek** adta, akik szerzeteseket telepítenek ide. Ekkor említik először, hogy Szent Miklós tiszteletére szentelték a templomot.

1332-ben az ercsi apát jövedelmét 10 márkára becsülték, pápai tizedbe 6 márkát ad.

1356-ban Siegfried von Waldstein, Rein apátja az ercsi monostort teljesen elhagyatott állapotban találta.

1400. december 16-án IX. Bonifác pápa búcsút engedélyez a monostornak.

1452: Gergely ercsi apát egyezkedik özvegy Kornisnéval.

1482. június 22: Megint a monostorról szól az oklevél: a **pálos rend** kéri XI. Sixtus pápát, minthogy a király patrónusa alá tartozó ercsi Szent Miklós cisztercita monostort annak prépostja Maternus halála után a rend tagjai elhagyták, idővel épületei is tönkrementek, majd Mátyás király a monostort a pálosoknak adta, akik azt felépítették, úgy vélvén, hogy a király a Szentszék hozzájárulását kieszközölte. Minthogy ez nem így történt, utólag kéri a pápa engedélyét a betelepítéshez.

1523. augusztus 15. A monostorról: II. Lajos király Pécsi Balázs theologiai lector és az ercsi **ágoston rend** perjelje kérésére az egész Ercsit a szerzetnek adja. Megerősíti János király

1531. február 5-én, amelyet 1537. május 27-én átír a budai káptalan.

Készítette:
Paulheim Vilmos (név)

..... (aláírás)

Szigetújfalu, 2015 (település, dátum)

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Paulheim Vilmos

Levelezési cím: 2319 Szigetújfalu, Rózsa utca 9.

Telefonszám: +36-20-4844485

E-mail cím: paul.heim.69@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Tamás nádor által építtetett nemzetségi monostor**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☐ települési	☐ tájegységi	☒ megyei	☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

1186-ban Tamás nádort az általa a Szent Miklós-szigeten alapított monostorban eltemetik. A Szent Miklós-sziget ekkor még a Duna közepén helyezkedett el és joghatóságilag Fejér megyéhez, ezen belül Ercsihez tartozott. II.András az ercsi Szent Miklós szigetet a ciszterci rend clairvaux-i házának adta. 1238-ban IX.Gergely a pápai tulajdonban a”Titkos helyszigetén” álló monostort a karthauziaknak adta. Később még más szerzetesrendeknek is át lesz adva a monostor épülete. A török időkben elpusztul, annyira, hogy Bél Mátyás már csak az álló falakról tud beszámolni 1737-ben. 1770-ben elbontják az újfalusi lakosok, hogy köveiből az új templomukat felépítsék. Ebből a templomból kerülnek elő azok a faragványok, amelyek bizonyítják a hajdani monostor létezését. Ma már semmi nincs a föld felett az eredeti helyén. 1954-ben Entz Géza művészettörténész kutatta, jelentős Árpád-kori monostornak írja le.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Szigetújfalui Települési Értéktár Bizottság 5 /2015. számú határozatával döntött a Települési Értéktárba történő felvételéről.

Jelentős művészettörténeti értékkel bír, a királyi építkezésekkel vetekszik a fent maradt faragványok alapján.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia,

honlapok, multimédiás források)
Művészettörténeti Értesítő, Akadémia Kiadó 1965. XIV. évf. 4. szám 241-246. oldal

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

3. sz. melléklet

Hozzájáruló nyilatkozat

„MONOSTOR- SZIGETÚJFALU”

elnevezésű nemzeti érték Települési Értéktárba történő felvételhez készült javaslat fényképes dokumentációjához csatolt saját készítésű fényképek

felhasználására vonatkozóan

Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott **PAULHEIM VILMOS** SZIGETÚJFALU KÖZSÉG POLGÁRMESTER hozzájárulok a Szigetújfalu értékjegyzékben szereplő „**MONOSTOR - Szigetújfalu**” elnevezésű nemzeti értéknek a Települési Értéktárba történő felterjesztéshez készült javaslat fényképes dokumentációjához csatolt - az önkormányzat - saját készítésű fényképek további felhasználásához.

Szigetújfalu, 2015. január 06.

Paulheim Vilmos

polgármester